

Изази три пут у месецу на 1¼ табаку Претплата се шаље напред уредништву.

Неплаћена писма од нередовних дописника не-примају се.

ПАСТИР

ЛИСТ ЗА НАУКУ И КЊИЖЕВНОСТ ДУХОВНОГ САДРЖАЈА.

издаје и уређује РЕКТОР ВОГОСЛОВИЈЕ ПРОТА Никола Поповић.

За све српске крајеве стаје на годину 60 гр или 6 фор. на по године 30 гр. 3 фор. или на три мес. 15 гр. или 1. фор. и 50 новчића.

САДРЖАЈ: Слово. — Морална поука о страстима. — Света четрдесница код древних хришћана. — Још једна реч о стању нашег свештенства. — Казиваше — Из историје хришћанске цркве. — Огласи

С Л О В О.

У ЧЕТВРТУ НЕДЕЉУ ВЕЛИКОГ ПОСТА.

У времену поста и покајања, треба, бл. хр., да се живље сећамо тешких страдања нашега Господа и Спаситеља Исуса Христа. Претешка су била ова страдања Христова, така су била страдања, да је се Исус Христос пре њих ватрено молио своме отцу небеском, говорећи: Оче, пронеси ову чашу мимо мене!“ а на крсту је *vapiiao* „Боже мој, Боже мој, зашто си ме оставио?!“ (Мар. 14, 36. 15, 34.) Па за кога страдаше праведник Исус Христос — син божиј? Страдаше за нас, распет је за наше грехове, мучен је за наша беззаконја. Он је страдао и умр'о да одкупи нас грешне пред небеском правдом; да својом светом крвљу залечи наше душевне ране; да очисти нас од грехова; да нам за добрије благодет божију; да нас оправда тако, како би били достојни благослова божијег на земљи, и вечнога блаженства на небу.

Па да ли ми сазнајемо и осећамо ову силу спасителних Христових страдања? Ми се зовемо св. именом Христовим — хришћани, па да ли осећамо да је власт греха над нама

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

слабиа, да је живљење наше праведничко, и да је Бог, који љуби праведнике — с нама? И ако ово не осећамо, или осећамо, врло слабо, — онда, зашто је то? Није ли за то, што по изразу блаженога Августина: „Бог и ако је нас са-здао без нас; али неће да спасе нас без нас.“ Ми смо дужни да задобијемо благодет Христову, да се трудимо, како би помоћу благодети могли очистити се од грехова исправити и улепшати свој хришћански живот, усвојити себи заслуге Христове. Но да не би наш труд остао без ползе за нашу нравствену поправку, како треба да се трудимо? У свакој радњи, боље се напредује, ако се ради — заједнички — удружно, па један другог помаже саветом, побудом, и ободравањем. Тако исто треба радити и у делу нравствене своје поправке и спасенија. То нам заповеда и св. писмо кад нас назива црквом, — што означава општину, друштво верујућих, кад нас сличава и упоређује једном телу у коме — сваки уд стоји у свези с телом. (I. Кор. 12; 16, 17) и кад нас назива браћом. По томе је дужност свега друштва, свију нас, да се бринемо како би се међу нама поништили зли обичаји, који кваре морал и удалиле прилике за развратност, а да се поправе нарави, подижу добродетељи и да се усавршава хришћанско живљење.

Како врши наше хришћанско друштво ову своју дужност? Морамо признати да се ми више жалимо и вичемо на неко зло, него ли што се трудимо да то прекинемо; да више осуђујемо и казимо грешења других, а не ћемо да дубље размислимо и видимо да ли и ми сами нисмо криви за та зла.

Трпимо доста од тога, што се намножило рђавих људи, који чине зло народу; но сваки вели: „па шта сам ја крив за то? Свуда има лењштина, крадљиваца, варалица, зликоваца и неваљалаца, па могу од њих што претрпити невино и ја, овај, онај, — онако као што могу пострадади, кад би се и моја кућа запалила онда, када гори кућа мога суседа.

О, не, бл. хр. кризо је друштво само што се у њему налазе рђавих људи за то, што је вера ослабила, и што се заборавила хришћанска добродетел, друштво је за зла, што се у њему збивају, одговорно и пред собом и пред Богом. Узмите жалбу родитеља што су им деца распуштена, па које за то крив? Кајве примере поштења, побожности и уљудности виде деца од својих старијих? И какву бригу родитељи полагају за васпитање своје деце? Жале се газде и газдарице, господа и госпође на своје слуге и служкиње; но нека размисле, да ли се они обходе с млађима по закону хришћанском, који учи да гледамо на њих као на своју млађу браћу, као на своју децу и да труд њихов награђујемо — не само с платом, него и бригом за њихову срећу, за њихово спасење? Жале се да се увећава раскалашност, варање, срамна неваљалства, неверство, отимање, оговарање, клеветање, опадање, и ти су људи заиста рана друштву; но да ли су само они криви? Нема ли у друштву људи који се мире са пороком, са грехом, с неваљалством? Дакле, за свако зло, које се догађа у друштву. поред лица које чини зло, одговорно је и само друштво. Јер помислите, ако има зли људи међу нама, ти људи нису изашли из земље, него су се овде с нама родили, порасли и васпитали се. И чим су рђавији и неваљавији ови људи, тим је покваренија она духовна атмосфера, у коју излази дисање не само њиховог, него и дисање нашега срца. А из срца, по речима Христовим излазе лукави помисли, рђаве жеље које трују ваздух и пораћају заразу греха и преступлења. По томе, видите бл. хр. да смо сви криви што се међу нама наоде порочни и рђави људи. Родитељи одговара ће за се и за своју рђаву децу; господари за своје слуге, старешине за своје потчињене; учитељи за своје ђаке; богати за бедне; јачи за слабе; научени за просте; старији за млађе, а духовни пастири за све њих; јер им Господ вели: „да ће

од њих потражити душу грешника, ако се ова упропасти, ако оде у ад.

У прва времена хришћанска, власти бејаху неверничке, закони су грађански били незнабожачки врло строги и жестоки, али опет не сачуваше народе од трулежи и кварења, него су спасла и поновила сво људство животворна начела хришћанске вере и морала. А да се ова начела очувају бринуло је се — како сво друштво хришћанско, тако и сваки поједини члан. Ето зашто је чисто, прекрасно, величанствено било хришћанско ондашње друштво, које победи силу царава и царства и надвлада сва гонења, страдања, патње и муке.

Ми држимо да стојимо тврдо и ако видимо да око нас падају стотинама људи у чељусти злог порока и неваљалства. Но бл. хр. нека се сваки сети речи ап. Павла, који вели: „ко држи да тврдо стоји, нека се чува да не падне, и за тај случај, подајмо руку ономе брату који пада у безну порока и безбожја, те га сачувајмо и отвратимо од несреће. Не заборављајмо да и ако још не буде се доватила зараза нашега срца, може га заразити; јер оно живи као уд једнога друштвеног тела. И ако та зараза зла обузме ваше сроднике, ваше суседе, познанике и пријатеље, обузеће скоро и вас; јер је зло као год пожар који се при ветру не може да угаси. Недајмо дакле да се пожар наравствене покварености шири; не одвраћајмо своје очи од моралних рана и мука душевних болести нашега ближњег — нашега хришћанског друштва, него потражимо лека да се болест заустави и излечи. А за спасење једне погибавајуће душе људске, Бог ће нам опростити многе грехове. Угледајмо се на Господа Исуса Христа, који је спасавао грешнике, који је умр'о на крсту у страшним мукама, за то, да нађе и спасе погибавајуће, и ето, он се радује кад се нађе једна заблудивша овца, и он је реко, да за то велика радост бива и на небу ако се и један грешник покаје и спасе! Амин.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Морална поука о страстима.

(од А Илића.)

Од искушења и ласкавог подетицања ка греху још нико миран неоста. Па и сам Исус син божији бијаше кушан трипута од нечастивог.

О искушењу прича нам св. апостол Јаков јасно и опредељено. „Сваки човек пише он — долази у искушење, и наводи се ласкавим страстима на грех.“ Но зашто греше људи тако често? зашто чине зла? и зашто се поводе тако за страстима?

Добродетељна и човекољубива душа би се заплакала, кад би људска делања и њихове силне преступе посматрала. Одкуд дакле долази то, да људи скупа у искушења падају и греше? То долази већином одтуда, што људи хоће да су срећни, па мисле да ће чувственим уживањем, што им грех подаје, срећни бити; и рад тога што они тако мисле падају у разне грехове. Један се предаје сладострастију, необузданости у једу и пићу. Други неправедном теживу и осталим страстима, а сви скупа у сладострасном уживању своје блаженство траже.

Кад би они ово своје безпутно мишљење од себе одбацили, онда би се у верили, да је то само превара чувства, и да се наше право блаженство једино у добродетељи састоји, и онда би заиста своје делање сасвим другчије управљали

1.

Сваки човек хоће да је срећан, и тежња к блаженству свима нам је урођена, али који у греху блаженство тражи, тај га наћи неће. То нам тврди 1. св. писмо, а 2. и наше сопствено блаженство.

1, Свето писмо пуно је таквих места у којима се изречно каже: да нас грех несрећним чини. Нисам ли ти

казео говори Мојсеј у првој својој књизи, ако право радиш бићеш блажен, радиш ли зло, то ти стои грех пред вратима Бит. 1 — 46 Апостол Павле каже: Смученост и стра доћи ће на душе они, који зло чине. Поред тога исти апостол потврђује шта више да и сама смрт једино је грехом дошла, и да је грех и свеколико зло и несрећа у свет продрла Рим. 5 — 12.

2, Да нас грех не чини срећним, учи нас јошт и искуство. Неумерени, ласка себи да је срећан кад се обремени јелом и пићем. Но да ли је заиста тако? Ма колико дуго био у том стању, и ма колико себе за сретна сматрао шта добија одтуд кад то стање прође? болест и растројство телесни сила, утрошен новац, досадно и неспокојно стање; када напротив умерени све те пошљедице својом умереношћу избегава. Грабљивац и тврдица, мисле се усрећити кад толико, колико само замисле заграбе, па ма то којим начином било; но да ли су и ови заиста срећни? Дали ће кадри бити своју неситу страст задовољити и наградити онолико колико мисле, но баш да ту своју страст у нечем и засите, неморају ли они као и сиромаси умрети, и ко има више бриге да ли грабљивац или задовољни? И напоследку ко ће лакше умрети? Поношљивац уображава о себи много и мисли да је он нешто виши, па јели заиста велики? Људи смеју се његовој сујети и презиру га у свом срцу. Када напротив скромнога и смиренога више љубе и поштују. Похотник мисли да је срећан ако свој похотљиви нагон задовољи, па да ли је у самој ствари срећан? Није ли његова страст ужасно узнемирујућа? не настаје ли после тренутног уживања стид и срам? Тако бива са свима грешницима. Грех не може никога усрећити. Грешник тежи за сујетном сенком; он тежи за добрима које, га усрећити не могу; јер она нису права него варљива добра.

Добродетељ је само једина која нас усрећава.

II.

Права срећа човекова како за овај, тако и за будући живот састоји се у добродетељи, у чистој помисли, и нравственом делању. Истина, добродетељ не чини човека свагда богатим, она не води свагда срећним околностима и великим местима; али човека поставља у стање задовољства и спокојства, јер све телесне страсти далеко за собом оставља. Она нас уздиже ка узвишеној слободи духа. Погледајте човека, који грешни, јели такав слободан! нијели он играчка свои животињски страсти, не повијају ли ове њега као ветар треску тамо и амо? напрасни осетљиви тврдица, блудник, да ли су слободни? несу ли они прави робови страсти?

Ја сам често предузимао да се поправим, али сам увек од моји зли страсти занешен бивао, и несам учинио оно што сам хтео учинити. Ово су већ многи грешници признали. Па несу ли они с тим потврдили да су слуге греха, и да грех као неки тиранин над њима влада. Што се обелодањава и речима Христа Спаситеља: Ко греху служи роб је греха.

Но сасвим другачије стоји са добродетељима. Добродетељан је слободан, он се не брине о својим страстима нагонима и похотима. Нека би се они у њему и пробудили, нека би покушали да га тамо и амо повуку, он им неће следовати, као господар влада над њима, он не чини то што они хоћеју, него чини оно што је право и добро. Он зна само за вољу божију, а све што је варљиво одбиа од себе. Срамно би било мисли он, кад би се безсмртни дух понизио да служи страстима. И тако се добродетељни подиже од суровог чувственог стања свога трмог тела, к духовном стању своје душе, к слободи духа, ка слободи чадом божијим бити, јер све више и више увиђа да неприпада само овом чувственом, него и неком вишем свету; све више осећа своје сродство са вишим духовима, и шта више и са

самим Богом, и ово му причињава најблаженије спокојство што више пада у искушења тим іаче осећа задовољство свога стања.

Осем казаног награђује нас добродетељ и са унутрашњим задовољством и спокојством душе. Човек који греши подвргнут је тежој казни, лишен је спокојства овде на земљи, свагда је растројен, и није начисто нигда са самим собом. Није ли грешник увек узнемирен? Неосећа ли он стид у свом срцу? Може ли он без страха на Бога и будућност мислити? не види ли он у свакој несрећи казни својих грехова? Помислите само на братоубицу Каина који је по читавом свету блудио, како му се нигде чинило ни је да је сигуран, и увиди ћете како је немирно срце грешника.

Но тако није са добродетељним. Он је увек миран, нека га ма шта постигне почем је са собом начисто. Управљајући очи своје срцевіедцу вели он свестан своје невиности: „Ја нисам ништа сгрешио.“ Нова мисао теши га, кад лик смрти пред његове очи ступи. „Неможе никакве казни за мене бити“ што чини да се он смрти нестраши. Тако мисли он кад се будућност и други свет пред њим отвори. Неможе ништа непријатно у њим за мене приуготовљено бити, и то му причињава да будућност са задовољством изчекује. Са чега налази добродетељни у самом себи не из сушим извор своје утіехе, унутрашње радости, које су с тим слађе што их потајније ужива.

Напослетку награђује нас добродетељ и вером у благоволење божије. Човек осећа сам и сувише своју немоћ, и зависност од ствари изван њега. Неузможне ли пак човек са поверењем у наручија вишег суштаства бацити се и од његове благости очекивати, да он његовом судбом управља и све на добро обрати, онда ће заиста његова судба несрећна бити. Добродетељни свагда се може ослонити спокојно на благост промисла, и благоволење божије. Но то грешник не може чинити, он не може никако поверење у Бога имати.

Многочислени његови греси чине га недостојним љубави отца небесног који ће као строги судија бити праведни наказатељ свију његови зала. Није ли дакле несрећан човек који од управитеља судба човечијих ништа добро очекивати не може него се свагда наказујуће деснице његове бојати мора. Добродетељни је о себи сигуран да над њим почива заиста благоволење божије. Он зна, да ће се ономе допасти који милује све што је добро, извршујући то он долази у благоволење код доброг отца. И колико он ово зна, тим је он у обзиру своје судбе, у колико би то од његова понашања зависило, без сваке бригае. Ја чиним моје, мисли он, а Бог ће зацело то чинити, што ја у стању нисам био. Он предаје себе божијем промислу, са отвореним и радостним срцем живи и мире у помислу да Бог све на његово добро управља. И тако човек своје блаженство налази у добродетељи која је једини пут к блаженству и потOME само добродетељ чини човека срећним. Но и грешницима т. ј. људма који су се од правог пута честности и истине удалили, отворен је пут да се могу помирити с Богом и собом самим, а то је искреним кајањем, на што св. црква позива све нарочито у ове дане, који су на то одређени. Братіе, очистимз себе свакаш греха и страсти.

Света четрдесетница код древних хришћана.

Кад се Господ наш Исус Христос крстио од Предтече Јована, „изведе га дух у пустињу.“ И четрдесет дана куша га ђаво, и постивши се четрдесет дана и четрдесет ноћи, најпосле огладне. (Мат. 4. 1. 2.) Света црква Христова, ово из подражања својој глави и за успомену његовог страдања и смрти, — ово пак — да би дала времена, у ком би се приправили оглашени за свето крштење, а кајући се — за измирење с црквом, и сви хришћани у обште — за свечани

и достојни дочек великог празника васкрсенија Христова, или свете Пасхе, — још у прва времена установила је велики пост.

Пост тај, зове се великим, једно зато што дуго траје, а друго по свом високом значају, и древни хришћани проводиле га с особитим благочестијем, а пастири црквени особито старали су се, да одрже паству своју у благочестију казујући им својства правога поста и његове пошљедице блага, и изобличавајући оне, који би нарушили поста или у не уздржавању у јелу, или другим пороком, откривајући им пагубна сљедства тога. Правила цркве забрањивала су свагда у време четрдесетнице јести меса, млека и јаја и преступнике ових правила осудила су, да се одлуче од цркве. Тако у 56. правилу 6. васеленског сабора стоји: „дознали смо, да у Арменији и другим местима, суботом и недељом у време четрдесетнице једу многи сир и јаја. С тога признаје се за добро и то, што црква Божија по свој насељеној држи се једног чина, свршује пост и уздржава се како од клања животиње, тако и од јаја и сира, које је плод и производ онога, од чега се уздржавамо. Ако дакле не буду по томе се владали, то клирик да буде скинут, а световњак одлучен.“ (Трул. саб. пр. 56.) Какво је било уздржање древних хришћана од меса и млека, може се видети, отуд, што кад је једном Император Јустинијан у време глади, заповедио продавати у време поста месо врло јефтино, народ не само да не хтеде куповати, него стаде грдити саме продавце, и терати их с тржишта. — Учени патријарх антиохијски Валсамон пише: „не допушта се никоме, па и у случају саме самртне боље уз часни велики пост меса јести. Ми видимо да су о том у разна времена на саборима питања доношена, но никад се не допусти.“

Обична рана древних хришћана уз велики пост састојала се у сувотовању, у зељу и воћу. Тако је лаодикиски сабор установио: „да се у четвртак последње седмице не разре-

шава пост, и тим цела четрдесетница безчести, него сва се четрдесетница мора препостити у сувотовању.“ (Пр. 50.) Свети Златоуст пише: „да неки ревнитељи уздржања не само не употребљаваше вина и јелеја, него никад никаква кувана јела не једоше, нити трпезе постављаше, и уз цео пост само се лебом и водом питаше.“ Исто тако вели и блажени Јероним: „најстрожији пост састоји се у води и лебу.“ Свети Златоуст тако описује пост сувремених му хришћана: „сад се нигде не чује праске, нигде ларме нигде се сечење не виђа, никуд се нико не миче . . . нећеш видити разлике међу трпезом богаташа и сиромаха. И шта да говорим о великашима и простим, кад се и сама крунисана глава строго као и други, држи поста.“

Но није се на само јело ограничавала умереност и уздржање древних хришћана у време великог поста, него се простираше и на само време и колико се употребљаваше постно јело. Обично су један пут на дан и то пред вече јели, осим суботе и недеље: и оно га који би у време ручао, ни су сматрали као постника.

Св. Златоуст у својим беседама, које је уз цео велики пост говорио, наводи постење до вечере као обично дело. „Не мислимо, вели он, да је за спасење наше доста само до до вече постити.“ Св. Амвросије Милански говори у једној својој беседи: „спреми се за небесну рану . . . претрпи се мало, није још дуго до вечере.“

Они, који се привикоше на духовни подвиг, постише по два дана једно за другим, као што сведочи св. Златоуст у једној беседи својој, а неки пустињаци — по три и по пет дана застоце. Они, који су нарушили пост у коликоћи, каквоћи или у времену употребљавања јела, подпадале или црквеним казнима, као што смо видели, или их строго укореше и изобличише пастири црквени.

Уздржавајући се од јела и пића и не постављајући стола, стари хришћани заштедише доста, а сувишак обра-

ћаше на помоћ беднима. Ориген вели; да је нашо у једној књиги ову изреку апостола: „блажен је онај који и ради тога пости, да нарани беднога; тога је пост веома угодан Богу.“ Св. Златоуст у слову свом о посту и милостињи говори: „милосрђе и љубав, то су крила поста, којима се он узноси на небо и без којих лежи и вуче се по земљи. Пост без милосрђа, знак је глада, а не образ светости; пост — без љубави, јесте повод к среброљубљу, јер с такве штедње колико се суши тело, толико дебља кеса. С тога кад постимо подајмо наш залог сиромасу, који и онако не би задовољио стомак наш. Рука беднога, то је благи-ница Христова, јер све што добива сиромас, прима Христос.“

Наравно је дакле, да је такво добротворство беднима, давао карактер и значај великог поста, јер у то доба хришћани сами очекиваше од Бога милости и проштења, те с тога сматраше за своју дужност чинити дела милосрђа ближњима. „Онда, кад се обично уздржавамо од свега, вели блажени Августин, треба да посештавамо болне и сужне у тавници, угостимо странце и с непријатељима измиримо.“ „Каж ми молим те, говори св. Златоуст, ти не постиш, што ти је немоћно тело, и то је добро, но зашто се не измириш с твоим непријатељима? Можеш ли се ту позвати на немоћ тела? Ко једе и не може постити, тај нека штедро милостињу чини, нека се измири с непријатељима, нека уклони из срца сваку злобу и жељу за сувишним добитком.“

Чуство милосрђа и сажалења према ближњим, као особито својство благочастивих хришћана у дане поста, огледа се и усамим законима грађанским неких благочастивих владоца. Тако Теодосије велики: „забрањује у време четрдесетнице, особито пред св. Пасху испитивати криминална дела,“ а у другом закону заповеда: „да се уз часни пост никако телесно неказне они, који изгледају опроштење грхова.“

Св. Четрдесетница поред строгог уздржања била је уједно као доба, у које се особито често скупљаше благочастиви

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

на молитву и слушање црквених поука. Тако се види јасно из беседе св. Златоуста на књигу постања и приликом разо-рења штатује, што је антиохијски народ у време четрдесетнице учинио. У једној такој беседи говори он: „ми треба сваки овде да се сабирамо, непрестано слушамо то исто, и по-стимо уз цео частни пост, — јер ако из овог збора, поуке и поста не добијемо никакве користи, то ће за нас све сујетно бити и повод к већем осуђењу, ако останемо при толиком за нас страдању они исти. Ако љутица не постане тихим, мргода — кротким, завидљиви — другчиим; ако лудо одани за богатством, не опрости се те страсти, и почне милостије делити и издржавати бедне; ако лакоми не постане задовољан; ако честољубиви не презре ташту славу и обљуби праву славу; ако човекомрзац не постара се бити као митар; и човекољубиво сматрао буде непријатеље своје и њих љубио; ако при тим и другим расположењма злим срца, не будемо бољи: то сабирали се ми овде сваки дан, и учили ее непрестано, имајући од поста толику подрору, — какво ће нам бити опроштење, какво оправдање?“ Из ових речи види се, да се у време св. четрдесетнице сабираше хришћани на богослужење, и по свој прилици — сваки дан, како ради побожне молитве за опроштење грехова, тако и ради назидања црквеним поукама, које се говорише сваки дан, а кад-кад и двапут на дан.

Да би се побудило у хришћанима благочастије и они боље посештавали храмове, правила црквена уз частни велики пост забрањивала су позоришне представе и јавне игре, и за грдни грех сматраше хришћани, кад би когод у то доба у дане општег покајања, смирења, духовног плача и сетовања за грехе, држао забаве и веселја светска, која у то време држаше језичници, што блудише по мраку сујевјерија и нечестија. Св. Григорије богослов јако укоравајући неког градоначелника (Целевзија,) што је у време поста допустио представљање позоришта, вели: „Ти као судица

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

не чиниш добро, што не постигнеш. Како ти чуваш законе човеческе, кад презиреш и ни у што држиш законе божанствене? Очисти твоје судилиште, да не постанеш или не пронесеш се као рђав. Допустити представљања позоритна кад не треба, значи себе срамотити дати. А најпосле знај судије да ћеш подпасти под суд.“ Св. Златоуст коре оне, који посећиваше коњске трке и игре у цирку, и с тим једну своју беседу, коју је говорио у време поста овако одпочиње: „По обичају моме рад сам вам поуку предложити; но морам застати, јер ми је мисли моје узмутио и узнемирио облак туге који се науко, па не само туге но и гњева, да почнем, кад ми је мисли те обузела велика не одважност. Кад помислим да сте све наше поуке и свакидашња наставлења, по незнам каквом упуству; заборавили, и отишли ђаволској коњској трки, — онда како могу наново вас учити томе, о чему сам вам пређе говорио, и што сте тако брзо заборавили? А тешко ми и особито жао ми је, што сте заједно с мојом поуком заборавили на уважење четрдесетнице и предали се ђаволским обичајима. Реците ми молим вас, нашто пост? нашто наше сабирање овде?“

(Наставиће се.)

О стању нашега свештенства.

(од А. Илића.)

(Наставак.)

I.

Да узмемо какво је положење свештеника у самом почетку, кад се прима тога велике одговорности звања? После рукоположења одлази нови попа, на одређену парохију. Дошавши давно жељеној мети својој без игди ичега, трчи сироманаврат на нос и тражи и салеће људе да би се

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

гди-год са својом злеудном породицом склонио, па пошто се после дугог трчања и мољакања једва тек гди-год настани, одма наступе друге потребе. Пре свега треба леба и истрошени кандидат, који је на своје достојанствено звање толико много полагао, одма упочетку увиди с каквим му се јоште тешким неприликама ваља борити. Јошт први дана мора сиромом да завапије „куку дрва, леле брашно“ те се с тога јошт тако рано мора привикавати ђебраклуку и прошњи. Гвоздена нужда ломити најтврђе карактере. Нови наш попа, а уједно и нови газда који је скорим завод богословски напустио незнајући ни за какву велику потребу и нужду, пун ревности пастирске, и религиозног жара, ваљан свакоме истину смело у очи ставити, пун тежњи за послужити цркви и милом роду своме, који је у сигурно рачуно, да ће по речма св. писма бити „око сљепим и ухо њеним,“ окружен оволиким незгодама са неудешена свог материјалног положаја, мора све толике силне комбинације од себе да одбине и за добити који грош принуђен је и најотврдијем грешнику његов поступак одобравати у пркос свију начела вере и наравствености хришћанске, тек само да га има на руци.

Мало је карактера таквих на свету којим годи кад им се истина у очи рекне нарочито код простог света редко је наћи. Ако по негда прост човек резоне и савете паметнијег, и ученијег од себе прима па и похваљује, то већином с њим из овог и оног узрока у неприлику, а никако из сопственог убеђења да је то тако а не другче. Ово се најјасније над свештеницима огледа. Нађе се понеки такви попа који неће баш све безусловно својој пастви да одобри, па по својој светој дужности настане извлачити словом заблудившег грешника, обавешћавајући га, да није на правом путу, и почне му давати лекције, е да би се опростио својих грехова. Шта бива отуда, да ли и уколико свештеник успе у свом предузећу? Ето какав је одговор попи. Ако је се де-

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

сио дишнут при чаши вина, разуме се у дому или на пристојном месту, онда се повиче: „манте се људи! деде да пијемо, вала попи који нас учи, али ми смо људи прости као и стока па ништа и незнамо.“ Или по неки благобезобразни јошт и то дода, нарочито ако је с попом мало у ближем одношају, „одби се богати попе лакрдије! да гледамо за чем смо.“ Осим тога из уста народа чује се често и ова реченица „срдитом попи празне бисаге.“ Овом се реченицом хоће да каже то, да попа ако је рад да се из нурије с празним бисагама не враћа, дужан је безусловно чинити и одобравати све, што његова паства хоће. Према оваком дале стању ствари, није се чудити, што многи млади и ваљани свештеници набрзо се изгубе и пропадну, одавши се неумерености.

Наш народ хоће да му је свештеник свагда подпуни учесник у свакој веселој и тужној прилици, да седи за софром у прочељу и да му прву чашу благослови, и т. д. И онда кад му свештеник у томе учини по вољи и с њим пристане јести и пити што по негда буде до излишества, онда назива свога свештеника добрим и честитим попом, и вели, никада оваког попу имали нисмо, па готов му је у том случају што и више дати. Свештеник пак који хоће да је у друштву солиднији, и чува се да непадне у крајност, који већег рачуна о себи и освом положају има, и који није на кап сваку чашу испразнити хтео такви не само да ће спразним бисагама отићи, него се јошт назива гордељивцем и себичњаком. Ја сам слушао гди људи карактеришу свога попу приводећи га у сравнење са другим суседним свештеником овако: „Благо вама (комшије) ви сте срећни с вашим попом. Он је подпуни учесник вашег стања, с вама свагда и у свакој прилици једе и пије, пева куд год иде, за то вам Бог и даје. — Наш пак попа, жмурац, нити коме иде, нити му ко долази; с ђурђурио се ка две паре у кеси мислио би да је убила сирота; нити му ко пева у кући,

Сљедује додатак.

нити је он коме у кући запевао, “ ово народ наш не пушта из уста своих за то што удруживајући се са свештеником жели добити прилике и материјала којим ће се послужити да изигра свештеника, или што је рад да му попа није на свом месту. — Не, — он то чини из врло проста узрока. Народ је наш велики љубитељ слободе и једнакости, а у једно и пошту је чин свештенички, па кад му је попа или други који старешина наган у кући пити и јести, он рачуна да му попа искрено жели добра, и од срца чати, а у противном случају порађа се у њему сумња да попа према њему није расположен као што би требало, или шта више и да презире, — па у том случају и он своју добродашност повлачи у границе умерености спрам попе.

Наравно да и ово много погоршава колико материјално толико више и морално стање свештеника; јер са оваким прохтевањем свештеник се наводи на клизавицу са које може потопити се у море разних страсти, па и другог поред себе погубити. Више дана прођу тако, када свештеник по 20 — и више домова обиђе; — ако свакоме задовољство учини, вероватна је ствар да себе лако може у неприлику довести, и изван своје сфере изићи, па онда куд ће брука и стид, него у свој род. — Одбије ли пак попа понуђену му част, и одрекне у дому свог парохијанина попиту бар чашу ракије, у том случају казао сам какви су резултати за свештеника.

Друге су и честе неприлике у којима се свештенство налази и ове, што свештенство и оно мало одређене му тарифом награде за свештенодіества врло неуредно добија. Народ наш који много полагаје на свештени чин и не сумња да свештеник може и материјално рђаво стајати, њему је непоњатно да и попа може у оскудицу пасти и нужду трпети; јер да то непредпоставља, не би заиста тако, овлаш узимао своју дужност спрам свештеника, што се тиче на плате њихових заслуга. Ради уверења бољег, како народ овлаш

узима награду свештеника ево вам примера. Свештеник н. п. дође да опои отца или сина или брата; кад сврши опело, иде око домаћина, а овај га се све више клони. „Домаћине ја хоћу да идем.“ „Иди попо, твоје што је неће пропасти, — али неће ме скоро пут овуда нанети, а таки мали дугови брзо се заборава.“ — Окани ме се попо видиш у каквој сам жалости, није ми ни до чега.“ — И тако ти попа јошт мало око домаћина обилази кашљуцајући, па кад види да од наплате нема ништа, јошт неколико пута пофтори „Ја одо домаћине“ па онда најпосле и оде. На овај начин ко остане дужан, ни девети не плати, јер од тада све мало помало иде у заборав, док напоследку после дугог искања попа не прочита сам себи познату предикту „пиши је куком на леду.“ За такве мале и ситне дугове треба свештеник да се обраћа власти и тражи код ње наплату, и да сваког дана судног излази пред кметове гди се често догађа из пизме и ината, да свештеника почестују са осталим пред вратима поред оцака чекати док добије реда за изићи кмету; тамо подићи редовну тужбу, и доказивати да је овом свршио ово или оно свештенодијство, и даму за то платио није; па тек онда да му се каже да ће своју заслугу добити кад се узмогне наплатити. Ретка су та места и парохије гди свештеник половину заслуге своје на тевтеру увек не држи, па и при онаком малом добиту, а овако лаким начином долазећи до наплате, да се замислити како је свештеничко стање и како му је се наканити кад га гвоздена нужда савлада да своју заслугу тражи. Нема свештеника који нема вересије и сваки би хиљаду гроша вересије дао за триста па понегда и за двеста; јер је покупити не може, док се са целом нуриом не завади. Како ће дакле моћи свештенство одржати се у љубави, са паством и прибавити нуждне важности и поштовања при оволиким неприликама у које се излаже рад прикупљана своих заслуга.? Ето дакле каква је и колика опозиција створена међу највећим чинитељима

народњег унапређена свију врста рад њиовог начина наплате. Што је напред речено за опело, тако бива и при венчању; жени сина спремио је све што треба, свираче доведе бог зна одкуд и по 2 — 3. дуката даде им, а попи опет каже: „попо твоје неће пропасти, причекај ме мало истрошио сам се око весеља.“ Нека ми на ово одговоре сад они што речу: „Попови су спаније“ овако га положија спанскога нека сачува Бог свакога, који је позват да известну дужност врши а овамо за наплату или вечито да се суди и свађа са људма или да се ослони на њиову увиђавност. Да овако при наплати свои заслуга поступа сиротнија класа и онај који нема, не би ни по јада било; него тобож газде и гесе па тако чине, а сиротињи свештенство и незамера, и на много места од драге воље и поклања своју заслугу, баш и ако му се одма и понуди, о чему ако ко посумња стави ћемо му небројени факта. Можда је у стара и срећнија времена и било већег усрдија спрам свештенства те је понеки и пружио што и преко тарифе или у готовом новцу или добровољном писаниом; што је бивало нарочито о крсном имену, преславама, и општинским заветинама, али од свега тога данас ретко ћете и видети. Данас када су и потребе свачије увећане, када сваки на последњи грош рачуна, када је тако силно и простом масом обвладала и лажна и надри цивилизација, када сваки у прсте зна не само тарифу но и замашан број §§ у кривичном закону, по којима се свештеници кои више него што им припада изнуде за своју заслугу суде; када велим све то у прсте сваки зна, онда од писаније и добровољних подарака неможе ни спомена бити. По варошима гди људи мало боље заслугу свачију плаћају а и више су новчани него сељаци, свештеници понегда више и добију, али с дана на дан примечава се да су и по варошима свештенички приходи знатно спали.

(Наставиће се.)

Исторія хришћанске цркве.

(Наставак.)

„Покајте се, рекне им Петар, и крстите се сваки у име Исуса Христа ради опроштења грехова, па ћете добити дар светог Духа. Јер је обећање дато и вама и деци вашој, и свима, кога призове Господ Бог наш.“ И многим другим речима Петар их убеђиваше и увераваше, говорећи: „спасавајте се од овога развраћеног рода.“

Многи тад примаху веру и молише да се крсте; тога дана придружило се к цркви Христовој око три хиљаде душа.

Таквим начином одпочеше апостоли проповедање *слова Господња* у Јерусалиму; они су проповедали покајање и објављивали опроштење грехова и спасење именом распетог Исуса. Верујући присаједињавали су се цркви *крштењем*, као што је заповедио Господ. Као што видимо из причања Евангелиста, први, који пређоше у веру Христову, постадоше прави ученици Христови. Они се испунише смерношћу, љубављу к Богу и ближњима. Они су добровољно продавали своје имање и све што су имали међу собом било им је опште, да не би нико оскудицу трпио. Они се непрестано занимаху науком апостола, *преламањем хлеба* и молитвама. Ради молитве скупљаху се у храм, а *преламање хлеба* свршавали су по домовима. Тако се називала тајна Евхаристије или причешће, установљено од Господа на последњој вечери његовој са ученицима; оно се називало и *вечером Господњом*. Ово велико свештенодіество они нису могли свршавати у храму, но само међу собом, међу верујућима у Христа Спаситеља Њ прѣимахѹ пищѹ кз радости ѡ простотѣ сердца, хвалаше Бога вели, св. Еванђелист Лука, ѡ ѡмѣше благодать ѹ всѣхз людей. Господь же прилагаше по вса дни цѣркки спасающихся.

Распрострањењу цркве помагаше и дар чудотворства,

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

који је Господ дао својим ученицима. Петар и Јован иђаху једном заједно у храм на молитву у девети час од дана. На вратима храма сеђаше човек, који је био од рођења хром, и просио милостињу од апостола. Петар, уверен, да ће га Господ саслушати, проговори хромом: „ја немам сребра и злата; а што имам, то ти дајем: у име Исуса Христа Назорејца устани и ходи. Затим је одма узео ро-мога за руку; овај устане и уђе за апостолима у храм, славећи Бога. Ту беше множество народа; сви знађаху да је тај, што је таким чудним начином исцељен, био хром од самог рођења; сви се чуђаху и окруживши апостоле, од-почну их сад хвалити; но Петар им одговори: „Израиљ-ћани, чему се дивите, и што нас гледите, као да смо ми својом побожношћу то чудо свршили? Бог Авраамов, Иса-аков и Јаковљев, Бог наших отаца, прославио је сина свога Исуса, кога сте ви предали, и од кога сте се одрекли пред Пилатом, кад је он намеравао да га ослободи. Ви сте се одрекли од светога и праведнога, молили сте, да вам даду убилца, а начелника живота убили сте. Но Њега је Бог вас-крсао из мртвих, о чему ми сведочимо. Овај роми добио је исцелење вером у име његово. Но ја знам, браћо, да сте ви и више старешина учинили то по незнању. Дакле по-кајте се и обратите се к Богу да вам опрости вашу кривицу.“

Петар је указивао на пророштва, призивајући народ да се спасе вером у Христа, о коме су предсказивали и пророци и Мојсије. Његове речи, испуњене силом благодећу светога Духа, учиниле су таково діество, да су пет хиљада људи одма примили веру Христову.

Но док је он говорио, приђу к њему свештеници и Садукејци, и чујући, да апостоли говоре о васкрсењу мр-твих и васкрсавшем Христу, заповеде ухватити их и др-жати под стражом до идућег дана.

До тог времена, као што видимо, нису начелници Ју-дејски гонили апостоле. Да ли је могуће, да су они равно-

душно гледали на распрострањење науке Исуса Христа на кога су тако страшно мрзили? Они су вероватно, изнапре мислили да ученици Исусови неће моћи с таквом снагом и са таквим успехом проповедати његову науку. Они предадоше Исуса смрти, па мишљаху да је с њим заједно угнула и његова наука; последници пак његови бејаху људи прости, необразовани. Отуда су држали, да се немају шта од њих бојати. Но ево, где прости, неучени рибари привлаче к себи множество народа, на разним језицима проповедају васкрсење Христово; говоре да је распети Исус-син божи, обећани Месија. Старешине се сад поплаше и стану изгледати угодну прилику, да апостоле у своје руке дочепају. Прилика им се ова укаже. Апостоли у самом храму проповедају васкрсење Христово. Садукејци их ухвате. Садукејце нарочито дражило је то, што су апостоли проповедали васкрсење, које они нису признавали. — У то време бејаше у Јудеи неколико религиозних секата, међу којима бејаху главне: секта Фарисејска и секта Садукејска. Фарисеи се одликоваху привидном побожношћу и уредним испуњавањем спољашних обреда закона. Господ је њих често укоравао за њихово лицемерство и охолост, за то, што они испуњавајући спољашне обреде, нису чували оно, што је главно у закону, — правосуђе, милосрђе и веру, но они и пак вероваху у будући живот. Садукејци одбаћиваше у својој науци награде и каштиге за гробом, — васкрсење мртвих, *виће* анђела и духова. Обе ове секте мрзиле су на Исуса и нису Га признавале да је он Христос, обећани Месија.

Другог дана скупе се начелници, првосвештеници и старешине, и заповеде да се изведу апостоли преда њих. Они их питаху каквом силом и у чије име они учинише чудо. Давно ли је било, кад је се Петар, пун страха и малодушности, одрекао од божанственог учитеља свога, кад су га повели на смрт? Но сад је сила божија снажила њега; Дух свети, обновиши његово срце, уливао му је постојанство

и мужество. Он је неустрашљиво одговарао начелницима: „Ако ви захтевате од нас рачуна добротинству, што га указасмо немоћном човеку; то знајте сви, да је то учињено у име Исуса Христа Назорејца, кога сте ви распели, но кога је Бог из мртвих васкресао. Нема другога имена под небом, да је дато људма, којим би се могли спасти, осем имена Исусова.“

Начелници се зачудише дрзости апостола, и почеше двоумити шта ће да им раде; јер нису били кадри ни сакрити. ни опровргнути чудо, што је учињено било пред очима целог света. И смисле напоследку да им забране говорити што о Исусу; но Петар им на то одговори: „Судите сами, да ли је право да се више покоравамо вама, него Богу? Ми нисмо устању не говорити оно, што смо видели и чули. — Старешине им наново запрете, но ипак их одпусте јер се бојаху да не раздраже народ, који је славио Бога за чудно исцелење хромога.

Петар и Јован врате се к верујућима, и приповеде им све, шта је било с њима. Сви сад једнодушно почеше славити Бога и молити да он учини, да слуге његове слободно проповедају слово његово, не страшећи се претња ни гонења. „Господи! говораху они, погледај на претње њихове, и учини, да слуге твоје са највећом слободом казују *слово* твоје. Пружај руку твоју на исцелење, и на редкости и чудеса, која се чине у име светог сина твога Исуса!“ И тек што они довршише своју молитву, али се место, где су они стојали уздрма, и сви се верујући испуне Духа светог и са великом дрзкошћу продуже проповед божјијега *слова*.

Број верујућих увећавао се сваки дан, и све то беше у слози и љубави. Вера у Христа уливала им је узајамну ватрену љубав и расположеност; они престаше ценити тако много земаљска богаства, а напротив продаваху сва имања своја и новце даваху апостолима, да разделе сваком, шта је коме преко нужно било. Благодать же бѣ велиа на всѣхъ ихъ,

вели апостол. Међу онима, који су продали своје имање, спомиње се Јосија Кипријанин, кога су апостоли прозвали Варнавом, а то значи: „*син утехе.*“

Но од оних, који су прешли у веру, двоје њих навукоше на се гњев Божиј својом неправдом. Ананија и његова жена Сапфира, продадоше по примеру других своје имање и новце донесоше апостолима; но желећи да задрже штогод за се они затаје један део од продатог. То је било тим грешније, што они посве нису били обвезани продавати ни поклањати своје имање. (Наставиће се.)

О Г Л А С И.

У Епархији Неготинској догодиле су следеће промене:

1, Аврам Петровић капелан парохине Мозговачке у окружју Алексиначком, постављен је за дијелујућег пароха на ту парохју 1. Марта ове године.

2, Милош Илић свеш. Рудноглавски у окр. Краинском, постављен је 10 Марта тек. год. за свештеника на ново образовану парохју Беларечку, у окр. Црноречком.

3, Радосав Ђорђевић богослов из Бање, а практиканат окружног књажевачког суда, рукоположен је 23. Марта за ђакона, а 25. Марта ове године за свештеника.

Н а з н а њ е.

Тражи се један учитељ пиенија за богословију београдску, који би у исто време био и Економ тога завода. Од њега се иште, да зна добро појање и правилно црквенско, да је лице свештеног или монашеског реда, да је самац, и да има добру препоруку у владању. А за ову службу одређено је поред хране, квартира, огрева и послуге, 200 талира или 450 форинти годишње плате. Ко има речена качества и пристаје на казане услове, нек се јави Ректору богословије у Београду.

Уредник.